
asszonyok gyöngye

HATÁR GYŐZŐ

Valamikor nagyon régen — amikor olyan szegény ember is akadt, amilyen szegény ma már ember nem is lehet — a káprázatos-fényesség Babilon városában élt egy szörnyűségesen szegény ember, bizonyos Anubanini nevezetű. Ez az Anubanini, mesterségére szíjjártó, földhözragadt öntözőmívesek gyermeke volt, annak is a tizenharmadik és az utolsó, aki bezárta anyja méhét; vásárról vásárra koldulva járt, és úgy sodródott el a messzi Lullubu tartományból a tündöklő Babilonba, szépséges gyermekfeleségével, kinek Zenuhabiba volt a neve.

A párocska a városfalakon kívül lakott egy sárviskóban, s abból tengette életét, amit a kapukban haddal lebzselő feslett fehérnép meg a jó rablók kapitánya a küszöbre vetett. Anubanini és Zenuhabiba volt a világ legnyomorultabb emberpárja, s bizony oly hőttségények voltak, hogy a szíjjártót meg a feleségét a város nevezetességei közt tartották számon; mi több, a legenda szerint egy ravasz babiloni aranyhajcsár meggazdagodott rajtuk azzal, hogy — tudtukon kívül — titokban, pénzért mutogatta őket, minden egyes alkalommal feltéve egész vagyonát s még azt is, amit eztán rajtuk keresni fog, egy siklus ellenében, ha valaki náluk szegényebb emberpárt mutat neki széles e Babilóniában.

Anubanini tizenkét bátyja Lullububan taposta a vízikereket egy nagyúrnál, s vaksi-vén szüléi már ahhoz is öregecskék voltak, hogy bóbiskolás nélkül örözzék a kerékvető követ, így hát otthonról nem volt mit remélniük, s oly régen elpártolt tőlük a szerencse istenasszonya, hogy immár nem szánta, de haragudott, valahányszor a szeme elé került e páriák imája. Már megtagadta tőlük olaját az olajkáros, vizét a lajtos, bőrét a cserzővarga, és végezetre az olyan vendéget is nagy tisztelettel üdvözölték, ha panaszosan a perzselő szelű babiloni éjszakákon a putri előtt bebocsáttatásért felvonított — mint a róka meg a pusztai hiéna. Bizony az éhhalál küszöbén állott ez a szegény szíjjártó meg ifjú felesége.

— Jaj nekünk! — zokogott Zenuhabiba — mit vétettünk a nagyságos úristeneknek, hogy ilyen fiatalon kell éhen pusztulnunk?! Miért is teremtettek ilyen nyomorultnak, vagy ha már teremtettek, miért nem adtak tányérkát, tányérkába leveskét, abba beleapritanivalót?

— Haj-baj, bizony-bizony. Meglátogattak bennünket azok a nagyon-jó, nagyon felséges istenek — sóhajtotta mogorván a szegény szíjjártó, és zokogó életpárjára pillantott. A gyermek Zenuhabibának úgy hullott a könnye, mint a záporosó, s már nemcsak a zsebkendője volt csurom-könny, de még a szoknyája csipkeszegélye is. Anubanini csak nézi-nézi, dülled-mered a szeme, és majd kiesik a csudálkozástól, hallga csak: ahova hullnak-hulldogálnak, nagyot koppannak a könnyek a padlón, el-koppannak-elgurulnak; a szegény szíjjártó felemeli — hát uramfia, látja ám, hogy igazgyönggyé változott az asszonyi könnyek minden cseppje.

— Mit ámulsz-bámulsz, édes férjem, te szegény?! — nézett rá zavarodottan hüppögve ifjú felesége, s elgondolhatni, hogy csak annál sűrűbben hullajtotta könnyét, mivel már azt hitte, a szíjjártó az éhségtől az esztét veszttette.

— Bizony, hogy nem vagyok többé szegény! — kuporodott le serényen a szíjjártó, és máris dalolva-nevetve szedte-veddegélte, rakta-rázta tarsolyába a gyöngyöt. — Ehol a, csupa színgazgyöngy, olyan igaz, mint hogy itt zörgetem tarsolyomban, alig győzzem s csak potyogtatom ehol e!

Azzal felmutatott egy marék gyöngyöt, s igen bohókásan kacagott rajta. (Ha a csorba tükörbe tévedt volna a pillantása, gyöngyszín ködökben most láthatta volna a szerencse istenasszonyát, amint fejcsóválva dorgálja magát, hogy elvétette dolgát — azon tünődvést, hogy őt is utoléri a vénség.)

Hát amint a marék gyöngy pergését-csillámlását látta, a menyecske is elmúlt a sírhatnékja; arcoskája kigömbölyödött és azt kiáltotta:

— Akkor hát ma veszel nekem a virágvásáron egy tulipánt!

— Tulipánt a virágvásáron?! — komorodott el kissé Anubanini, s oly méltóságteljes képet vágott, amint az csak egy szegény szíjjártótól telhet. — Ne inkább kukoricamálét elsőbbit?

— Málét hát, de még mézet is belé! — vidámódott neki a menyecske, és már egy amolyan mákos-mazsolás cipóra gondolt, amilyen csupa-csupa mazsola meg mák a cipó ma már nem is lehet; s mit — egyre: hegyre, amennyi cipót mér a pék, mikor a marék gyöngyért egész boltját odaborítja. — Szaladok ízibe pékhez-rőfösékhez, zсібárushoz-árendáshoz, tímárhoz-vargához, s a madárpiacon megkeresem a legjobb galambpecsenyénekvalót, hogy hóttra ne együk mindjárt magunkat ebben a mi nagy gazdagságunkban. Adssza egy marékka, édes férjem!

Odaadta a szíjjártó a marék igazgyöngyöt, s míg a menyecske oda-járt, gondolatokba mélyedt — már amilyen gondolatok egy szegény szíjjártónak dukálnak. Hogy volna, ha a sárviskót lerontatná s a helyébe palotát — mit is mondok, palotát, azt is lerontaná s annak a helyébe nem is egy, hanem tizenegy várkastélyt emeltetne: minden áldott este az utolsó percben döntené el nagy kényeskedve, hogy melyikben hálna...

Nemsokára az ifjú Zenuhabiba meghozta a puttonyra való elemőziát, a kalitkában a galambpecsenyénekvalót, zsákmányát lerakta a

földre, mely a szegény emberpárnak egyúttal asztala volt; de mielőtt felkötötte volna kötényét, huncut-nevetősen s valamit a háta mögött rejtgetve, így szólt:

— Mit gondolsz, mit hoztam a virágvásárról?

— Ugyan mit hozhattál volna, hacsak nem valami haszontalanságot? — kérdezte Anubanini; mert a szegény szíjjártónak nem járta ki az esze igazában, hogy mi légyen egy ifjú menyecske szíve vágya, a virágvásáron keresztüljövet.

— Ezt a gyönyörű tulipánt! — szólt Zenuhabiba, azzal előmutatta, és a csorba tükör előtt illegve, a hajába tűzte. (Nem volt tükör mégolyan csorba széles e Babilóniában.)

— Kellett is, haszontalanságra herdálni a drága kincset — morgott bosszúsán Anubanini, s felszította a tüzet. Hamarosan elkészült a galambpecsenye, s rögvest nekiestek; az asszonyka nagy vidáman s egyenként becézve minden falatot: — Turbékoljatok csak, gilicéim, szebben már nem is turbékolhatnátok! — simogatta kötényét; a szíjjártó nagyokat mélézva, nagyokat nyelve, s már a finom mákos-mazsolás kalácsnál tartott, azt eddegélte-rágcsálta nagy komoran, el is morzsálta, s mintha egy gondolata elmetélte volna étvágyát. Amikor a szerencse-csontocská cltördelésére került a dolog, az ember úgy tett, mintha észre se venné az asszonyka szerelmes ingerkedését (s ahogy a tükörbe pillant, láthatta volna sértődött haragját a szerencse istenasszonyának, amint újával fenyegeti, s bizony nincs szörnyűbb, mint ha ő kiárasztja ránk haragját) —, bekattantotta bicskáját, és így szólt:

— Ez is megvolt. No most sírjál.

— Sírjak? — bámult el az asszonyka. — Hát ugyan már miért sírnék, édes férjem, amikor úgy belaktam, mint a duda?!

(Nem volt duda mégolyan formás széles e Babilonban.)

— Ne feleselj, asszony, hanem sírjál.

— Hogyan sírhatnék, hiszen olyan nevetős kedvemben vagyok?

— Azt adják meg a nagyon jó istenek!

— Mit, hogy nevessek?! Azt már megadták! — viháncolt örömeiben az ifjúasszony, és szerelmesen a férje vállára borult.

— Sírjál, mordizomadta!

— De mikor nincs rá okom!

— Ha másért nem, a tulipánért!

— Eztán nem múlik el nap, hogy ne hoznál, ugye, szerelmes férjem, hozol a szép szíjjártónénak tulipántot?

— Hozom bizony, hozom a tulipántot, ne félj. De sírás-rívás az ára.

— Még hogy sírás-rívás? — képedt el Zenuhabiba. — Ember, eszednél vagy-e?

— Hallod-e, házam pazarlója, ez nem tréfadolog — mordult rá keményen Anubanini, lekapott a szegről egy hétólmú, vadonatúj bikakorbácsot (alligátorbőrből hasította volt), és az asszony liliomválla felett suhogtatva, így kiáltott: — sírjál-rívál, ha mondom, mert az istenek az atyáim, hogy magam is megbánom, amit veled tészek.

Megszeppent nagyon az asszony, de boldog jóllakottságában sehogy sem tudta komolyan venni a fenyegetést, és éppen csak hogy elbigyeredett. Az embernek se kellett sok, megforgatta feje fölött az alligátorkorbácsot, és keményen végigvert rajta: az ölmos ütések csak úgy zuhogtak Zenuhabiba hátán, derekán.

— Mért versz, mért versz, édes férjem? — kiáltott fel fájdalmasan az asszony — hiszen gazdagok vagyunk! — És térdre rogyott.

— Csak! — üvöltötte magánkívül a megvadult szíjjártó. — Azért, hogy még gazdagabb legyünk. Tulipán kell neked? Már mindjárt neked hajtson Babilónia minden tulipánja?! Házam fecsérője, te felesleges száj! — ordította Anubanini; azzal kikapta az asszony hajából a tulipánt, földhöz vágta, és rátiport.

Tulipánja pusztulása láttán keservesen eleredt Zenuhabiba könnye; gyöngyös csillogással, peregve-koppanva hullott a padlóra mind, hogy Anubanini alig győzte összeszedni. Aznap egész éjszaka verte asszonyát a megdühödött szíjjártó, s oly gonoszul ordított, hogy az arralátogató sakálok riadtan menekültek a viskó környékéről.

Attól a naptól kezdve nagyon szomorú élet köszöntött a gazdag szíjjártónéra. A világ előtt eltagadta-titkolta bánatát, s hátának égő hurkáit csipkével-bíborral-bársonnyal takarta; de ha leszállt az est, azt sem tudta, melyik egérlyukba bújjék s milyen kicsire húzza magát.

— „Tulipántot”, mi-iii?! „Mikor hozol nekem tulipántot”, mi-iii?! Várj csak, várj, majd mindjárt lesz neked, hogy ahova nézel, tulipántot káprázol — gúnyolta-gyötörte gonoszul a szíjjártó; s bizony Zenuhabiba asszonynak sűrűn kellett lakolnia azért az egy szál tulipánért.

Hanem a szíjjártók nábobjának semmi sem volt elég. Úgy lett, amint elképzelte: palota helyén tizenegy várkastélyt emeltetett; aranyhintót tartott, színarany a lószerszáma, gyémánt a seszeriszáma — akarom mondani: gyémántszőrű paripája, tűztopáz a zabolája (mert mindenével úgy volt, hogy seszeriszáma, hiszen tengerijével kincset lehetett rekeszteni); de kamarájában hiába állott zsákszámra a gyöngy, hiába vájkált könyékig az igazgyönggyel teli kádakban, sose tellett mindenre, amire vágyott, mert sose volt úgy, hogy egy icipicivel többre ne vágyott volna, s ez az icipici volt az asszony veszte. Ha Babilon tornyában az éjfelet elütötte, előrontott termeiből, hétágú alligátorkorbácsát rázva ráuszult Zenuhabibára, és elbődült:

— A kád fölé hajolni, de lássam is már! Mi az, még mindig száraz a szemed, haszontalan fehérchselédje?!

— Minden könnyem elszáradott. Irgalmazz, kegyelmezz, Anubanini, édes férjem, s bocsáss el szegénységben!

— „Elszáradott”?! Ha! Majd én meglelem a módját, hogy az a kőszikla szíved meglágyuljon s a könnyed is megeredjen.

— S azzal nem törődöl, hogy a szívem megreped?

— Ne szaporítsam a szót, te céda-cemende! Bezzeg cifrálnodni, tulipánra herdálni a drága pénzt, azt tudnád, amíg ki nem rángatom minden szál hajadat, hogy ne legyen mibe tűzzed...

— Szánom-bánom azt az egy szál tulipánt is, amit vétettem: kitelnék belőle Babilónia minden tulipántoskertje, amennyit vezekeltem érte...

— Lárifári! Ríni, de tüstént, sírni-ríni, ha mondom, mert azt a tulipánt már nem csinálod vissza! Hiába csúszol a porban, ölelgeted a lábom, addig innen el nem mozdulsz, amíg ez a kád nem lesz színültig teli színigazgyönggyel.

Azzal megsuholta az alligátorkorbácsot, s ütötte-verte asszonyát, ahol érte, mind sűrűbben, mind bőszültebben — mintha csak megérezte volna, hogy már nem sokáig verheti; mert a boldogtalant elemészttette a bánat, s egy szép napon a gonosz Anubanini azon vette magát észre,

hogy majd beleszakad a korbácsolásba, ám a boldogtalan teremtés többé nem mozdul. Elfelejtettem mondani, hogy a szíjjártó ekkor már király volt. Hogy fennhéjzásból-e, vagy azért, hogy túljárjon a saját szíjjártó-eszén, nem firtatom: királynéját bebalzsamoztatta, a balzsamozókat leölette, a gyilkosokat megfojtatta, s a fojtókat messzi háborúba küldte, a biztos halál elé — hogy ilyenformán megtövecsse a lelket s zavarodottságában Zenuhabiba árnya ne találjon hozzá átkaival.

De amilyen álnokul szerezte királyságát, kétszer olyan álnokul tartotta meg. Tizenkét bátyját — minekelőtte még megtudhatták volna, hogy öccsük lett a király — fővárosába csalta, s a palota árkába dobatta; öreg szüleit Lullububan — hogy hiába ne várják vissza csemetéiket — levágatta. Kiáltók jártak szerte Babilóniában, hangos szóval hirdetve a király jóságát, amiért irmagját is kiirtotta a trónkövetelőknél, s megmentette a birodalmat a pártütéstől; a papok hálaáldozatot mutattak be Merodach-Baálnak, s lullubui Anubanini nagykirály a tartományok üdvözlő követeit ott-tartotta palotájában, és életfogytiglan való lakomázásra ítélte. Ám a vesztegetések, az orgyilkosságok a trónjához vezető hosszú úton, martalóchadak jöltartása, fegyverkovácsok tejben-vajban fűröszteése bizony-bizony: egyet felemészttettek kerek száz kincseskád-jából a királynak, és már csak kilencvenkilenc maradt; márpedig minden király tudja, hogy a kincseskád úgy szép, ha kerek szám.

Mind újabb meg újabb királyasszonyokat hurcoltatott palotájába. Örömmámorban úszva vonultak a fényes asszonyházba; de kedvük nem tartott sokáig; mert amikor Babilon tornyában éjfelet ütött az óra, a szerelmes királyi ölelés helyett a dühödt szíjjártó sújtó erejével ismerkedtek meg, s már csattogott is hátukon az alligátorkorbács:

— Sírjál! — rivalkodott a nagyúr.

De bárhogyan patakzott az új asszony könnye, a szíjjártó többé nem bukkant olyan szelíd, igazgyöngy-termő szempárra, amilyen Zenuhabiba húséges szeme-párja volt.

Egyszer azt álmodta, a sárviskóban tengődik megint, alig lát az éhségtől, majd eleped a szomjúságtól, ajtaját köpdösi-rugdossa a tímár, az árendás, a lajtos, az olajkáros; Zenuhabiba pedig testével állja el a nyílást, és szemrehányó tekintetét urára vetve, egyre kérdegeti: „Mikor hozol nekem egy szál tulipántot?”

Másnap, amikor a temérdek palotában minden elcsendesült és a fályákat is rendre eloltották, nagy titokban a király egy fátyolos szövettel felkerekedett hálólázából, és átosont a kincsesház sirtornyába, hol bebalzsamozott feleségét őrizte volt. Zenuhabiba ott hevert a kőrvatalon, üveg-tekintetét a boltozatra vetve, fejénél két hosszúra-mártott gyertya lángadozott baljós lobogással. A király körülkémlelt, elfújta a gyertyákat, és alligátorkorbácsát suhogtatva felhágott a talpazatra.

— Ríjál! — sziszegte mentől isszonyúbb káromkodások közepette, mert ilyenkor visszaváltozott kapzsi szíjjártóvá: — ríjál, mert minden isten az atyám, hogy haló prodoban sem lesz nyugvásod a Hétágútól!

Azzal lesújtott, s ölmaival csépelni kezdte a holtat. De Zenuhabiba nem rítt.

Történetesen éppen arra bolyongott egy álmatlan dajka; feltűnt neki a hirtelen setéség a sirtoronyban, s hét-oszlop-hét-rács mögül ez a dajka megleste a királyt; másnap már Babilonban városszerte rebesgették, hogy a fejedelem a királynét még holtában is korbácsolja.

Meghozták a hírét a nép felzúdulásának a hajdúk, s a király igen megszeppent. Tanácsba szólította főembereit. Az irdatlan asztal temérdek közepére egy teli réztenger igazgyöngyöt tétetett, s mellévetette a csupa vér alligátorkorbácsot.

— Lehet-é gonoszsággal vádolni trónján a királyt? — förmedett rájuk.

— Vessen vámot a jóságra a király, cserébe, hogy a jókra kiárasztja dicsőségét — felelte mindöjük helyett a vén Amurafel, az öntözőgátak bérlője.

Megköszönte a tanácsot a szíjjártó, s jutalmul megengedte, hogy ki-ki merítsen a réztengerből, amennyi gyöngyöt csak markolni tud. Azt látátok volna, hogyan ágaskodnak-gebeszkednek az irdatlan asztal temérdek közepére — ám sehogy sem értek el a réztengerig. Ebben a szempercenétben Anubanini intésére a varázsasztal — mert cifelejtetem mondani, hogy Anubanini akkor már gonosz varázsló is volt —, a varázsasztal odafogta a sok nyújtakozó jobbot, és kinpaddá változott.

— Jáj-váj! — sivalkodtak a tanácsosok.

— Nincs szükségünk e törpe lelkekre, kik ily kevéssel beérik! — háborgott a király, és csuklóból lecsapatta jobbjukat. Csak a vén Amurafel nem nyúlt a gyöngy után, hanem egész idő alatt láncon lógó talizmánjával játszadozott; a király meghagyta jobb kezét és kinevezte a Király Jobb Kezének.

Új tanácsosok seregelték a réztenger asztala köré.

— Lehet-é gonoszsággal vádolni trónján a királyt? — förmedett rájuk.

— Tiporja ki az olyanból a lelket, ám hagyja meg életét a király, hogy lelketlenné legyen — válaszolta mindöjük helyett Burnaburiás, egy roskatag agg, számos államművészeti munka szerzője.

Megköszönte a tanácsot a szíjjártó, s megengedte, hogy ki-ki merítsen a gyöngyből. Már addigra meghallotta mind a pórul jártak sivalkodását, s nem mozdult, sőt inkább messzehőkölt a réztengertől — azaz hogy csak hőkölt volna; mert Anubanini intésére a varázsasztal odafogta mindnek a szakállát, és kinpaddá változott.

— Au! Vau! — jajveszékeltek a tanácsosok.

— Nincs szükségünk e nagyralátókra, kik a fejedelem ajándokával nem érik be! — háborgott a király, és levágatta szakállukat-fülüket. Csupán az agg Burnaburiás nem hőkölt, hanem egész idő alatt fülét megtartva, szakállát szorongatta. A király meghagyta szakállát, és kinevezte a Király Fülének.

Újabb főemberek seregelték a réztenger asztala köré.

— Lehet-é gonoszsággal vádolni trónján a királyt? — förmedett rájuk.

— Szólítsa hadba a zúgolódót a király, s akkor majd visszasírja az áldatlan béke sanyarúságát — szólt mindöjük helyett a sima nyelvű Nabunazir, ki még sok királyt akart megérni; amilyen hosszú életűek a kígyók.

Megköszönte a tanácsot a szíjjártó, s megengedte, hogy merítsenek a réztengerből. Ám addigra hallották társaik sivalkodását-veszékelését: nosza köntöséből ki-ki eléapta aranyos tüszőjét, s versenge töltögette gyöngyeit-mindenét a réztengerba, amiye volt. Ebben a szempercenét-

ben Anubanini intésére a varázsasztal elkapta a főemberek torkát és — vérpaddá változott.

— Ujujujuj! — visítottak a tanácsosok.

— Nincs szükségünk az alamizsnálkodókra, akik elorozzák a király harácsát! — háborgott a fejedelem. Szemüket kiszúratta, fejüket leborotvtá váltatta, mint a rabszolgának, s úgy csapatta le; csupán az egy Nabunazir fejét s szeme világát hagyta meg, aki egész idő alatt szemére tapasztott kézzel ült, s nem mozdult: őt megtette a Király Szemének.

Ezután vámot vetett a jóságra, míglén drágább jószág lőn a gonosz-ságnál; a lelkét tiporta az irhája-féltőnek, míglén Babilonban lábra kapolt a lelketlenség; hadba szólította a zúgolódót, míglén visszasírta vak-kának háborítlan sanyarúságát. Ám Anubanini királynak ekkor sem volt nyugovása.

Egy éjjelen különös álmod látott. Keselyű szárnyú, tűzláng tekintetű, szomorú angyal állott előtte, s oly földöntúli lény, kinek sárkányfarkán, bikatestén s orcája nemes vonásain menten megismerszik, hogy a halhatatlanok közül való. A tűzangyal megrebbentette szárnyát, és így szólt:

— Fejed felől addig el nem hárítod a romlást s jaj néked, Anubanini, amíg egy asszony a száanalom könnyét nem ontja érted.

Keselyű szárnyának irtózatossuholására a szíjjártó annyira megrémült, hogy felkiáltott; tulajdon kiáltására, veritékében fürödve ébredt fel, s még akkor is érezni vélte a szárnyuhogást. Felserkent aranyos nyoszolyájáról, s ágyasházába ment. Rugdalva-rángatva szedte elő asszonyait, s egyik a másik után ott reszketett, mint a nyárfalevél, a szíjjártó könnyörtelen korbácsa előtt. Anubanini ráemelte a hétágú alligátorkorbácsot, és rettentő hangon elbődült:

— ... Szánj!

— ... Szánj, ha mondom!

— ... Szánjatok, de tüstént, mert lesz mindjárt olyan haddelhadd, hogy magam is megszánlak!

De a boldogtalanok csak összeborultak jajveszékelve, s zokogva csupán ennyit tudtak kiáltani:

— Légy átkozott!

Az asszonyház szívszaggató jajgatását a nép is meghallotta, s néma haraggal gyűlni-gyülekezni kezdett a palota körül egész Babilon. A palotájába rekedt király sebtében bezárkózott főembereivel a réztenger asztala körül, elmondta álmát a keselyű szárnyú, tűzláng tekintetű angyalról s azt is, amit az angyal mondott.

— Aki álmát megfejti, azzal a király nagy tisztességet téssen! — hirdette ki.

— Addig nem ül trónján bizton a király, míg minden dolgában a népet cinkossá nem teszi! — mondotta mindőjük helyett Szakhur papifejedelem, egy matuzsálemi korú jós, ki még sok király álmát szerette volna megfejteni.

Megköszönte a tanácsot a szíjjártó, s kegyesen intett, hogy markoljanak a réztengerből. Ám addigra okultak társaik vesztéből, s ugyan vett is mind a tenger gyöngyből illendőképp, de csak egyet-egyet. Anubanini látta, mikor összevillant a sok főember szeme, hogy ily ravaszul túljártak a varázsasztal eszén, és igen megszeppent; olyannyira megszeppent, hogy a palota kapuján kilépőkre rászánt egy-egy surranó nyilvesszőt,

egy zsákot s egy-egy követ benne az egy-követ-fújóknak — s azzal a felvonóhídról hosszú víziútra bocsátotta tanácsosait. Csupán az egy Szakhurnak kegyelmezett — imígy becsülve benne a főkolompost —, s nemcsak életét kímélte meg, de nagy tisztességet tett vele, s kinevezte a Király Nyelvének.

Tetszett a beszéd Anubanini királynak, s nyomban hozzálátott, hogy mind ő gonoszságában cinkosává tegye széles e Babilóniát.

Szakhurt, a Király Nyelvét kinevezte Hazugságügyi Miniszternek, s elrendelte, hogy ezlán minden hazugságot tartsanak az igazság fiókozataiban. Azontúl nem volt az ember igéjének olyan fiókozata, amelyben ne a hazugság zsisbogott volna Babilóniában.

Nabunazirt, a Király Szemét kinevezte Győzelemügyi Miniszternek, s gondolhatjátok, mi volt a dolga. Valahol csak a király hadait vereség érte, a Király Szeme rávetette szemét a véres talpú hírmondóra, s talpából kiolvasta a győzedelmet; nem ültek még annyi diadalünnepet Babilóniában.

Burnaburiást, a Király Fülét kinevezte Harácsügyi Miniszternek. Amiről a Király Füle csak fél füllel hallott, az mindjárt a Király Jószága lett; volt is annyi jószága a királynak, hogy kétfele állt a füle löle.

Amurafelt, a Király Jobb Kezét kinevezte Gonoszságügyi Miniszternek, jobbra nem bízhatván a nép jólétét — hogy érezzék a Király Jobbja Kezének Súlyát.

— Aztán szemfülesek legyetek! — bocsátotta útjára Szemét-Fülét-Jobbját-Nyelvét és minden miniszterét a király; s azok elárasztották gonoszabbnál gonoszabb rendeletekkel Babilóniát.

Amurafel elcsapatott minden bakót, és bevezette az általános hóhérkötelezettséget. Mindenki minden esztendőben egy napig köteles volt ingyen hóhércodni; aki megtagadta vagy elszökött, azon mások gyakorolták a mesterséget. Ekkor mondogatták országszerte, hogy Babilóniában mindenki hóhér s mindenki lóg a szomszéd kötelén.

Nabunazir érdemrendet alapított a haramiaságra, s a mentől magasabb hivatalokat csupán a minél nagyobb haramiák kaphatták meg, a Kiérdemesült Himpellérek — ilyenekből kerültek ki a főminiszterek — ezek még a hátukon, még a könyökükön is fényes medáliát viseltek: mert noha ott jött ki a könyökükön, tartották a Régi Gárda cinkos haramiaságát, minden tisztségükben megbecsülték magukat, s tartották a bitangságot.

Burnaburiás szabad rablást hirdetett és menlevelet a nemes rablónak, a harács harmadéért; új rabszolgapiacot nyitattott, hol mindenki mindenkit árulhatott az erősebb jogán, csupán rá kellett mutatnia s lekiáltania: „itt a vad, itt szalad — egy a siklus, egy a rab!” Azután vagy a bajbajutott váltotta meg magát rabságából egy siklusért, vagy új gazdája fizette ki az árát.

Bevezették az „álorcás poroszlók” intézményét. A poroszlók valamenynyen a király álorcáját viselték, mely vonásaiban a megszólalásig hasonlított a szíjjártóra. Kegyes legendák keltek szárnyra a „jó uralkodóról”, ki álruhában elvegyülve, az egyszerű néppel beszédbe elegyedik. Sohasem tudhatta a babilóniai, poroszlóval-e s vajon nem magával a fejedelemmel beszél: bízott jó csillagában, és lélekszakadva árulta be barátait-atyafiságát, remélve, hogy tetszésre lel a „királynál”.

Szakhur papifejedelem ledöntötte a felséges és világteremtő Mero-dach-Baál szobrát az istenség házában, és a szent tűz fölé Utukkulimnu Főördög bálványát plántálta, egy ocsmány lókoponya képében, mely nevezeték a Gonoszság Csontjának. Egész Babilóniának el kellett vonulnia e fertelmes faragott kép előtt s porig alázkodnia, hangos szóval kiáltva: „Mentől dicséretesb, szépséges Gonosz-Csont, ki lepipáltad Me-rodach-Baált!”

Ám Anubanini királynak mind nem volt elég, s megemlékezett álmá-ról, hogy elhárítsa feje felől a romlást. Királyi rendeletet bocsátott ki, s megparancsolta, hogy minden babilóniai férfi éjjélkor korbácsolja meg asszonyát, e szókkal:

— Szándd a királyt!

Ezerszámra korbácsolták akkoriban az asszonyokat, és a babilóniai éjszakák hangosak voltak a keserű rivalkodástól:

— Legyen átkozott!

De mert még mindig volt olyan bűne a királynak, amelyben nem tette cinkosává a jó babilóniaiakat, elrendelte az elholt hitvesek „beszente-lését” — így nevezték a szertartást, amely az asszony tetemének meg-korbácsolásából állott, s jaj volt annak a férjnek, aki beszenteletlenül te-mette feleségét: már nem is a palota hajdúi — az asszonyok árulták be vagy tépték szét, irigységükben; míg végezetre a népben megzavarodott az ösztönnek barma s a hit angyala. Már akadtak önkéntes „sírkorbá-csolók”, akik ott korbácsolták a temetőekben a földet inukszakadtáig — s csalók, akik egy-egy hamisgyöngyöt csempésztek a friss halott szemére, hogy az örömhírrrel a király udvarlására siessenek: „kegyes nőm holtában szánta a királyt.”

De Anubanininek ennyi sem volt elég, ríva fakadt keserves dühében, hogy mit eszeljen ki még; míglén utoljára elpusztított széles e Babiló-niában minden tulipánt; és a tulipánok feljelentőit, de még a nyomra vezetőt is — gazdagon megjutalmazta.

*

Merodach-Baál világisten még a szemöldökét sem rebbentette, amikor bálványát Szakhur papjai letaszították. Ám látván Niszábá a tulipánok vérfürdőjét, előlépett az istenek szép gyülekezetéből; és a virágisten a világistennek bepanaszolta Anubaninit, a tulipánölőt.

Megismervén a tulipánirtó garázdálkodását a teremtett föld kertjében s látva az istenek felzúdulását templomaik gyalázatán, felgerjedett Me-rodach-Baál haragja, s a világisten elküldte a gonosz szíjjártó ellen Tiá-mátot, a tűzláng tekintetű, keselyű szárnyú angyalt.

Tiámát valamikor maga is jóisten volt, de fellázadt Merodach ellen; büntetésül azóta Gibbil tűzördög szolgálatában raboskodott mint a há-ború angyala, s az istenek azzal verték meg, hogy tűzlánggá változtatták tekintetét, büntetését ugyan tetözve, hogy nem tépték ki szívéből, hanem benne hagyták a jóságot. Attól fogva Tiámát, amire gondolt, csak láng-ban állva tudta elképzelni; ahová pillantott, a szeméből lövellő tűz el-perzselte — és még az is, akit szeretett, akin csüggve-csüggött, az is: halálát lelte szörnyű tekintetében. Tiámát volt a legszomorúbb angyal a Gibbil tűzördög szolgálatában raboskodó angyalok közül, s most őt

küldték el, a Tüzláng Tekintetűt, a szíjjártóból lett király megzabolázására.

A vész hírek megelőzték Tiámát angyal jövetelét.

Egyszerre tizfelől támadt Babilóniára s gyújtotta fel a határmenti majorokat, mert rettentőségei közül ez is egy, hogy egyszerre tizfelől is tud közelíteni; s hiába takarodott előle, a biztosnak vélt menedékben az Ő fáklyái fogadták a menekülőt.

Kétségbeesett sürgés-forgás kerekedett a babilóniaiak országos táborában. A király eleintén forrázott parázssal, füstöléssel-varázsolással hessentette; hadnagyai csali-sáncokkal, csali-palánkokkal s rögtönzött sivatagokkal igyekeztek megállítani útjában, versenyt pusztítva véle, hogy hátha mind e csalafintaságokon Tiámát majd elbáméskodik s megpihen. Nem sejtették, hogy Tiámát — keselyű szárnyát kiterjesztve — nyugodt lebegéssel ereszkedik alá Babilonra, szívefacsarodva s szomorún; mert hiába kapja le tekintetét az egyik nemzetség házáról, hogy a másakra emelje, s hasztalan terelik figyelmét másra együgyű fortélyaikkal: amiről lekapta, *égett*, s amire ráemelte, az a *más* — lobot vetett, s lán-golt, mint a szalma.

Akkor már Amurafel, Nabunazir, Burnaburiás és Szakhur meg a többi főminiszter ott ette a sárlevest a palota kútbörtöneiben, s hörögve, fogcsikorgatva idézte Tiámát angyalt, mert már egyebet nem remélhetett. Napestig hallhatta Amurafel rikoltozását a király:

— Tiámát, rettentő angyal! Vessd rá tekinteted Anubanini királyra, emészd el, emészd el!

Menekültek a vizimadarak az égő nádasokból; könyörületért rimánkodva tódultak elő az erdei vadak vadonerdők lángtengeréből; kezes oroslánok kéredzkedtek a rúd mellé, hogy a szekerekkel valahogyan bekerüljenek a városok biztos köfalai mögé. Ezalatt a fővárosba — új meg új vész hírekkel — egyre-másra érkeztek a pörkölt szemöldökű hírnökök.

A kútbörtönökből fel-feltört a főminiszterek kárörvendő vijjogása; napestig hallhatta Nabunazir rikácsolását a király:

— Haha, Anubanini király! Nézz hát farkasszemet vele, ostoba szíjjártó, Tiámáttal, s majd még élnél sárlevesen, s örömet osztoznál sorunkban!

A király árkot árok után hányatott a város körül, de még el sem árasztotta — a víz már nem volt sehol, s hol Tiámát megpillantotta, odaégtek a zsillipek. Ekkor a király prédául bocsátotta a lángnak a fényes palotákat, s köfalat köfal hegyébe varázsolt palotavára körül, hogy égigérő bástyákkal zárja el a lángtengert, mely elnyelte birodalmát s így rekesse kívül a láng tekintetű angyalt. Semmi sem használt; s a király naphosszat hallhatta Burnaburiás örömujjongását kútbörtönében:

— Haha! Veszítsd el, veszítsd el, mentőangyal, jó angyal, Tiámát, ezt a tetvet, Anubaninit, tisztítsd meg a földet Anubaninitól!

Hajnalórán Anubanini arra virradt palotavárában, hogy égnék a kövek és vörösen világolnak a feltátongó nyílások a kapubástyák helyén; hogy a lábak alatt patakokban folydogál a réz — a hulló rostély, a kiolvadt rézpáncélkapuk. Éjhosszat hallhatta Szakhur acsarkodását kútbörtönéből:

— Jövel-jövel! Tipord el, Bikatestű, terítsd le sárkányfarkadnak egyetlen csapásával, Erős!

Anubanini pedig tudta, hogy elkövetkezik, amit megálmodott és jó az angyal.

— ...Ti szánjátok legalább, hát nem szánjátok a királyt?! — kiáltott hajat tépve, a dajkák felé, akik az asszonyházat menekítették barlangokba-pincékbe; de csakhamar onnan is előtört és lábában hömpölygött a tűz, mert Tiámát előlt a sziklának sem volt megállása.

Megemlékezett ekkor a király minden bűnéről, a kicsiről — mert nem az volt első dolga, hogy a gyöngyből egy szál tulipánt vigyen asszonyának — s a nagyról, hogy tulipántemetővé változtatta Babilóniát; és végveszedelmét érezve, végigrohant kincsházán a kádakban álló gyöngy garmada mellett, és a sirtoronyba bebukva, lerogyott asszonyának teteme elé; és hangos szóval fohászzkodván imígyen, keserves sírásra fakadt:

— Asszonyok *gyöngye!* Ha megindulnál a bebalzsamozott szemekből s egyszer, még az egyszer az édes szájalommal országomat óton-oltanád s megóton-oltalmaznád!

Érezte, hogy menyétpalástja lángot kap, s már nem volt bátorsága, hogy megforduljon: felmagasodott mögötte s tűzláng tekintetével rámeredt Tiámát, a keselyű szárnyú angyal. Kígyóként tekeregve égett végig mellette a hétágú alligátorkorbács, ahogy övéből kihullott, és ő már várta, hogy a tűz megemelkedik vele, amikor Zenuhabiba balzsamos orcáján, megtörten élemedő szeméből legördült a könny.

Abban a szempillantásban a kincsház kádjaiban a gyöngy garmada mind vízzé változott, és sisteregve oltotta ország-tűzét; s ahogy a tűz visszatakarodott, fokongként hunyt ki Tiámát rabangyal tekintetének lángsugara: a királyasszony tekintetével visszanezett, és állta a tüzet. Az ég kárpitján, dicsőséges fényében maga Merodach világisten sugárzott, s így oldatott fel Tiámát, a jó, Gibbil tűzördög rabságából.

A királynak el-elcsuklott a hangja, úgy zokogott, s homlokát a ravatalkőbe verte.

— Most, ha immár ezt az egyik nagy csudát megtetted — rimáncodott ríva —, tennéd meg azt a másikat is, hogy én újra szegény szíjjártó legyek s te megint oly gyermeki-eleven, indulj meg rajtam, indulj meg még egyszer, asszonyok *gyöngye!*: s ha csak addig, amíg felnyújthatnék neked egy szál tulipántot!

Ám ezt a második csudát már sokallták volna az istenek; mert oly gyönyörűséget kívánt, amely egy királysággal felér. Azért — elrettentő például — meghagyták királyi székében; és a szegény szíjjártónak még egy híján száz esztendeig kellett keserülnie, ami a birodalom gondja-baja s haláláig királykodnia. Tulipánokkal ültette tele Babilont, s népe csak úgy emlegette a Lullububól való Anubaninit, „a jóságos, a kegyes”; de ő naponta szégyennapot tartott, koronás fővel, színarany pellengéren. Mert nagy-nagy irgalmában az ég — hatalommal veri meg, ki lelkében elüszkösödött a közönséges vezeklésre.

(London, 1959)